29/03/2024

Μητροπολίτης Μάνης Χρυσόστομος: Να μαλακώσουν οι καρδιές μας

Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Μάνης

- **Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Μάνης κ. Χρυσοστόμου Γ’**

Καρδιές ὑπό πνευματική ἔννοια. Ἀλλά πώς ἔχουν γίνει ἔτσι οἱ καρδιές μας; Σκληροκάρδιες, λίθινες, παγωμένες. Μέ αἰσθήματα ἀντιπάθειας, κακίας, ἐχθρότητας πρός τόν πλησίον. Εἶναι ἀλήθεια ὅτι, συσσωρεύονται οἱ καταγγελίες, οἱ μηνύσεις, οἱ ἀντιπαλότητες, οἱ ἀντεκδικήσεις, οἱ ὕβρεις. Ἡ ἀγάπη ἔχει ἐξαφανισθεῖ. Τό φιλάνθρωπον ἔχει ἐξοριστεῖ. Τό συμπαθές ἔχει σβηστεῖ. Καί ἀπό κοντά ἡ συνείδηση ταραγμένη καί ἡ θλίψη ν’ ἀνεβαίνει καί νά ἐγκαθίσταται στό θρόνο τῆς καρδιᾶς.

Ὅμως, δέν μπορεῖ νά συνεχίζεται πρός τόν κατήφορο αὐτή ἡ κατάσταση. Χρειάζεται μία πνευματική ἀνάβαση. Ἀνάβαση καρδιῶν. Καί αὐτό θά γίνει ὅταν μαλακώσουν οἱ καρδιές μας. Πῶς θά γίνει αὐτό;

Τό πρῶτον κατόρθωμα, εἶναι ἡ αὐτογνωσία. Πράγματι, εἶναι ἐξόχως

σημαντική ἡ γνώση τοῦ εἶναι μας. Ὅσον γνωρίζουμε τόν ἑαυτόν μας, τόσο μαλακώνει ἡ καρδιά μας. Ἔτσι καταλαβαίνουμε ὅ,τι μόνοι μας φύγαμε ἀπό τόν Παράδεισο καί τώρα τόν νοσταλγοῦμε. Ἀλλά, ὡστόσο, ἔχουμε τήν δυναμική τῆς ἐπανόδου. Μέ τό «γνῶθι σεαυτόν», θά συνειδητοποιοῦμε συνεχῶς, ὅτι δέν μπορεῖ, νά μένουμε στή σκληροκαρδία, στά διανοήματα καί τίς ἁμαρτωλές πράξεις. Θά νοιώσουμε ὅτι εἴμαστε «γῆ» καί «πηλός» καί «χῶμα», ὡς πρός τά ἰδιώματα τῆς ἀνθρώπινης φύσης καί ὅτι εἴμαστε φθαρτοί καί παροδικοί στήν μάταιη τούτη ζωή. Ἡ διαπίστωση δέ, τοῦ Ἰώβ θἄναι συνεχῶς μπροστά μας, ὅτι «πᾶς...βροτός εἰς γῆν ἀπελεύσεται, ὅθεν καί ἐπλάσθη» (Ἰώβ, 34,15), ἀλλά καί τό ψαλμικόν θά μᾶς ὑπενθυμίζει ὅτι «ἄνθρωπος, ὡσεί χόρτος αἱ ἡμέραι αὐτοῦ˙ ὡσεί ἄνθος τοῦ ἀγροῦ, οὕτως ἐξανθήσει» (Ψ. 103,15). Ἄν λοιπόν, ἀποκτήσουμε τήν αὐτογνωσία, τότε, τό σκληρόν τῆς καρδίας, ἀρχίζει νά χάνεται καί ἡ θεώρηση τοῦ βίου μας εἶναι ἐντελῶς διαφορετική.

Δεύτερον, ἔρχεται ἡ μετάνοια καί μέ τό «ἥμαρτον εἰς τόν οὐρανόν καί ἐνώπιόν σου» ἔχουμε πλέον συντρίψει τά λιθάρια τῆς σκληρῆς καρδιᾶς μας, γιατί καινούργια καρδιά ἀναγεννᾶται μέσα μας. Ὁ «παλαιός ἄνθρωπος» πεθαίνει. Ἡ μετάνοια, ὡς ἀπομάκρυνση ἀπό τόν ἁμαρτωλό κόσμο, καταξιώνει τόν ἄνθρωπο καί καθαρίζει ἑαυτόν ἀπό παντός «μολυσμοῦ σαρκός καί πνεύματος» καί τόν γεμίζει μέ τήν λαμπρότητα τοῦ φωτός τοῦ Χριστοῦ. Γι’ αὐτό, τό Ἐξομολογητήριο εἶναι λιμάνι σωτηρίας, ἐκεῖ, ὅπου τήν ἁμαρτωλή καρδιά, τήν κερδίζει ὁ οὐρανός. Ἐκεῖ, ὅπου ὁ Θεός εἶναι φοβερός, ὄχι γιά τήν τιμωρία Του, ἀλλά γιά τήν ἄπειρη ἀγάπη Του. Αὐτή ἀκριβῶς, ἡ ἐκ βαθέων μετάνοια εἶναι τό χαροποιόν πένθος. Ἡ μετάνοια εἶναι ἐκείνη, πού ἑλκύει τήν χάρι καί ὁ Χριστός πλέον «κατοικεῖ» στίς καρδιές (Ἐφεσ. 3,17).

Τρίτον, μαλακώνει τήν καρδιά, ἡ μελέτη τῶν θείων λόγων. Ὡς δρόσος ἔρχεται στή καρδιά ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, γιατί αὐτός εἶναι ὄντως «ρήματα τῆς ζωῆς τῆς αἰωνίου» (Ἰω. 6,62) καί ὡς φῶς ὁδηγητικό «ταῖς τρίβοις μου» (Ψ. 118,105). Δέν ἀρκοῦν οἱ ὡραιοπαθεῖς λόγοι, ἡ φλυαρία λόγων, ἡ ἀργολογία, λόγοι καί λέξεις ἄνευ οὐσίας, ἡ κενολογία. Ἰδιαίτερα ἡ Ἁγία Γραφή, τά Λειτουργικά βιβλία καί τά ἄλλα πνευματικά συγγράμματα, κατ’ ἐξοχήν τῶν θεοφόρων Πατέρων, εὐφραίνουν καί γεμίζουν τόν ἐσωτερικό κόσμο τοῦ ἀνθρώπου. Καί ὅσο βαθύτερα μελετοῦμε, τόσο περισσότερο βρίσκουμε σαφῆ ἀπάντηση στά φλέγοντα προβλήματα, στίς ἀνησυχίες μας, στίς ποικίλες ἀναζητήσεις. Καταλαβαίνουμε τότε, ὅτι ὁ θεῖος λόγος εἶναι «ζῶν καί ἐνεργής». Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, πού ἔρχεται καί σπάζει τόν πέτρινο ὄγκο τῆς καρδιᾶς καί ζωογονεῖ τήν ὕπαρξη.

Ἔπειτα, τέταρτον, εἶναι ἡ τήρηση τῶν ἐντολῶν. Ἐδῶ, ἕνας λόγος τοῦ Χριστοῦ, μᾶς κατευθύνει στό σωστό δρόμο καί λέγει: «Ὁ ἔχων τάς ἐντολάς μου καί τηρῶν

αὐτάς ἐκεῖνός ἐστιν ὁ ἀγαπῶν με» (Ἰω. 14,21). Δηλαδή, ἐκεῖνος πού γνωρίζει καί κατέχει τίς ἐντολές μου καί βέβαια τίς ἐφαρμόζει στή ζωή του, ἐκεῖνος πραγματικά μέ ἀγαπᾶ. Ἡ ἀγάπη μας πρός τόν Θεό διέρχεται ἀπό τήν τήρηση τῶν θείων ἐντολῶν. Αὐτή ἡ ἀγάπη εἶναι ἐκείνη πού μαλακώνει τήν καρδία μας. Ὁ Ἀπ. Παῦλος πολύ ὡραῖα θά μᾶς συμβουλεύσει: «Ὡς τέκνα φωτός περιπατεῖτε... δοκιμάζοντες τί ἐστίν εὐάρεστον τῷ Κυρίῳ» (Ἐφεσ. 5,8-10). Καί ἕνας ἀποστολικός πατήρ τῆς Ἐκκλησίας, ὁ Κλήμης Ρώμης, τό λέγει καθαρά: «Ὁ ἔχων ἀγάπην ἐν Χριστῷ ποιησάτω τά τοῦ Χριστοῦ παραγγέλματα». Ὑπακούοντας, λοιπόν, στίς ἐντολές τοῦ Εὐαγγελίου καί φυλάσσοντες αὐτές στόν καθ' ἡμέρα βίον, τότε ἡ καρδιά μας παύει νᾶναι λίθινη. Καθίσταται ἀγαπῶσα καρδία, πρός τόν Κύριον καί τόν πλησίον.

Πέμπτον, συνδετικός κρίκος, πού συνδέει Θεό καί ἄνθρωπο εἶναι ἡ προσευχή. Ὁ «κατ' εἰκόνα» καί «καθ' ὁμοίωσιν» πλασθείς ἄνθρωπος ἐκζητεῖ τό Θεό καί «αἴρει τήν ψυχή του» πρός τόν Δημιουργό. Ἅμα ὁ ἄνθρωπος προσεύχεται, μαλακώνει ἡ καρδία του. Καί τοῦτο, γιατί πλέον μέ τήν προσευχή συνομιλοῦμε μέ τό Θεό, λυγίζουμε, σκύβουμε τό κεφάλι, γονατίζουμε, κλαῖμε, ζητᾶμε τό ἔλεός Του. Εἴμαστε στό χῶρο τοῦ Πνεύματος. Στήν ὁδό τῆς μιμήσεως, ὅπως παροτρύνει ὁ παύλειος λόγος: «Γίνεσθε οὖν μιμηταί τοῦ Θεοῦ, ὡς τέκνα ἀγαπητά καί περιπατεῖτε ἐν ἀγάπῃ, καθώς καί ὁ Χριστός ἠγάπησεν ὑμᾶς» (Ἐφεσ. 5,1-2). Ἰδιαίτερα, πέρα ἀπό τήν ἀτομική προσευχή καί μάλιστα μέ τήν προσήλωση στό Ἀπόδειπνο, στήν Παράκληση καί στούς Χαιρετισμούς πρός τήν Ὑπεραγία Θεοτόκο, κατ' ἐξοχήν στίς Ἱερές Ἀκολουθίες στό ναό, ἐκεῖ, πλέον σπάζει ἡ καρδιά μας καί ἡ ἱκεσία μας ἀνέρχεται στόν οὐρανό, ὡς τό θυμίαμα ἀπ' αὐτό τό ἀναμμένο θυμιατήρι τῆς καρδιᾶς μας. Ἐκεῖ στό ναό, ὅλα μᾶς ὑποβοηθοῦν νά ἀπαγκιστρωθοῦμε ἀπό τήν γήϊνη τύρβη καί νά ἐπικοινωνήσουμε μέ τό Θεό καί νά ἀναφωνήσουμε: «Στερέωσον, Κύριε ἐπί τήν πέτραν τῶν ἐντολῶν σου, σαλευθεῖσαν τήν καρδίαν μου...» (Β' Εἱρμός Μεγ. Κανόνος).

Ἕκτον. Τό πλήρωμα ὅμως θά ἔλθει στή Θεία Μετάληψη. Ἐκεῖ, στήν ὑπέρτατη μυσταγωγική ὥρα, δέν μποροῦμε νά βρεθοῦμε μέ σκληροκαρδία. Δέν ἐπιτρέπεται νά πλησιάσουμε. Ἄν δέν ἔχει «σπάσει» ἡ καρδιά μας, αὐτή ἡ ἴδια, μᾶς διώχνει. Στό ὑπερῷο, γινόμαστε συνδαιτημόνες μοναχά μέ ἀλλαγμένη καρδιά. Ἐκεῖ πρέπει νά ξεχειλίζει ἡ καρδιά μας ἀπό ἀγάπη στόν Κύριο καί στόν συνάνθρωπο. Ἐπειδή, «εἷς ἄρτος, ἕν σῶμα οἱ πολλοί ἐσμεν οἱ γάρ πάντες ἐκ τοῦ ἑνός ἄρτου μετέχομεν» (Α' Κορ. 10,17), γιατί διαφορετικά «ὁ γάρ ἐσθίων καί πίνων ἀναξίως κρίμα ἑαυτῷ ἐσθίει καί πίνει» (Α' Κορ. 11,29). Ὅταν μεταλαμβάνουμε, προετοιμασμένοι πνευματικά, τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων, τότε μαλακώνει καί ἡ καρδιά μας. Ἔχουμε λάβει μέσα μας τόν Χριστό. Κοινωνήσαμε ἀπό τό Ἅγιο Ποτήριο τῶν χαρισμάτων καί εὐλογιῶν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἔχουμε πρόγευση τῆς Βασιλείας τῶν Οὐρανῶν

στή καρδιά μας καί αὐτή πλέον φλέγεται ἀφλέκτως ἀπό θεία καί ἄρρητη ἀγαλλίαση. Εἶναι κάποια «ἄλλη χαρά». Εἶναι ἡ «καρδία ἡ καιομένη» (Λουκ. 24,32).

Καί ἔπειτα, ἕβδομον, μαλακώνει ἡ καρδιά μας, ὡς συνέχεια τῆς Λατρείας τοῦ Θεοῦ, καί μέ τήν ἐλεημοσύνη. Ἅμα ἔχουμε μεταλάβει Σῶμα καί Αἷμα Χριστοῦ στό ναό, δέν μποροῦμε ἐξερχόμενοι, νά μήν εἴμαστε ἐλεήμονες, φιλάνθρωποι, συμπονετικοί, διάκονοι καί εὐεργέτες. Ἡ ἐλεημοσύνη εἶναι ὄχι ἁπλή θεωρία, ἀλλά πράξη ἀγάπης δεμένη ἄρρηκτα μέ μία «ἐλεήμονα καρδία», πού δέν γνωρίζει πλέον σκληρότητα, ἀδιαφορία, τυπικότητα, γραφειοκρατία, ἀπροσεξία, ἐπιπολαιότητα. Ὅταν δίνουμε, χαιρόμαστε καί μαλακώνει ἡ καρδιά μας. Ὅταν διακονοῦμε εὐφραίνεται καί ἀγάλλεται μαζί καί ὅλη μας ἡ ὕπαρξη, κέντρο τῆς ὁποίας εἶναι ἡ καρδιά. Ὅταν εὐεργετοῦμε, γράφουμε στό βιβλίο τοῦ οὐρανοῦ τά ἀγαθά ἔργα μας καί ἡ καρδιά μας εἶναι ἀνοικτή στόν οὐρανό καί τά ὦτα μας καί αὐτά ἀνοικτά καί ἀκοῦμε τό: «Μακάριοι οἱ ἐλεήμονες ὅτι αὐτοί ἐλεηθήσονται» (Ματθ. 5,7). Τί πλέον θέλουμε; Αὐτό δέν ζητᾶμε;

Καί ὄγδοον, ἕνα τελευταῖο σημεῖο. Μαλακώνει ἡ καρδιά, ὅταν ζωντανέψει μέσα μας καί τό ἱεραποστολικό φρόνημα. Ὅταν νοιώσουμε, τό τοῦ Ἀποστόλου τῶν Ἐθνῶν Παύλου, ὅτι: «Ἕλλησί τε καί βαρβάροις, σοφοῖς καί ἀνοήτοις ὀφειλέτης εἰμί» (Ρωμ. 1,14) καί ὅταν αἰσθανθοῦμε, ὅπως ἐκεῖνος, ὁ μέγας Παῦλος, τόν λόγο του: «Ἀνάγκη γάρ μοι ἐπίκειται, οὐαί δέ μοί ἐστιν, ἐάν μή εὐαγγελίζομαι» (Α’ Κορ. 9,16). Ἀλλά καί ὅπως οἱ Πέτρος καί Ἰωάννης ὁμολόγησαν ὅτι «οὐ δυνάμεθα ἡμεῖς ἅ εἴδομεν καί ἠκούσαμεν μή λαλεῖν» (Πράξ. 4,20). Τό φρόνημα αὐτό, εἶναι μία ζῶσα μαρτυρία καί ὁμολογία γιά τόν Χριστό, μία τοποθέτηση τοῦ φωτός «ἐπί τήν λυχνίαν», ἡ ἐφαρμογή τῆς τελευταίας θείας ἐντολῆς τοῦ «πορευθέντες», πού ὅλα αὐτά, φέρουν τήν καλή ἀλλοίωση τῆς καρδίας.

Στήν ποικίλη πνευματική κρίση, στό καθεστώς τῆς συνεχοῦς ἔντασης καί ὑπερέντασης καί τήν ἀγριότητα τῆς ἐποχῆς μας χρειαζόμεθα, πράγματι, νά μαλακώσουν οἱ καρδιές μας. Γι’ αὐτό, ἡ ἁγία μας Ἐκκλησία καλεῖ ὅλους ἀνεξαιρέτως καί αὐτούς πού ἀπομακρύνθησαν ἀπ’ αὐτήν, σέ ἐπιστροφή στήν ἀγκαλιά της, ἐπαναλαμβάνουσα τό τοῦ Ψαλμωδοῦ: «Υἱοί ἀνθρώπων ἕως πότε βαρυκάρδιοι, ἵνα τί ἀγαπᾶτε ματαιότητα καί ζητεῖτε ψεῦδος» (Ψ. 4,2).

Καί τότε, νά εἴμαστε βέβαιοι, ὅτι «ἐν τοῖς σκηνώμασιν Θεοῦ», «ἐν ταῖς αὐλαῖς οἴκου Κυρίου», ἠρεμοῦμε, γαληνεύουμε καί «ἡ εἰρήνη τοῦ Χριστοῦ, θά βρίσκεται στό εἶναι μας. Καί τοῦτο, τελικά, «ἐως οὗ ἡμέρα διαυγάσῃ καί φωσφόρος (= τό ἄστρο τῆς αὐγῆς πού φέρει τό φῶς δηλ. ὁ Χριστός) ἀνατείλῃ ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν» (Β’ Πέτρ. 1,19).